

62004J0177

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)
14 martie 2006*

Comisia Comunităților Europene
împotriva
Republicii Franceze

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Directiva 85/374/CEE – Răspunderea pentru produsele cu defect – Hotărârea Curții de constatare a neîndeplinirii obligațiilor – Neexecutare – Articolul 228 CE – Sancțiuni pecuniare – Executarea parțială a hotărârii în cursul procedurii”

În Cauza C-177/04,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, în temeiul articolului 228 CE, introdusă la 14 aprilie 2004,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de către domnii G. Valero Jordana și B. Stromsky, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Franceze, reprezentată de către domnul G. de Bergues și doamna R. Loosli, în calitate de agenți,

pârâtă,

CURTEA (Marea Cameră),

constituită din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas și K. Schiemann (raportor), președinți de cameră, domnul R. Schintgen, doamna N. Colneric și domnii S. von Bahr, J. Kluèka, U. Lõhmus și E. Levits, judecători,

avocat general: domnul L. A. Geelhoed,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 octombrie 2005,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 noiembrie 2005,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea sa, Comisia Comunităților Europene a solicitat Curții:

– să constate că, neadoptând măsurile necesare pentru executarea Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța (C-52/00, Rec., p. I-3827), privind transpunerea incorectă a Directivei 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect (JO L 210, p. 29), Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 CE alineatul (1) CE;

– să oblige Republica Franceză să plătească Comisiei, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene”, o penalitate cu titlu cominatoriu de 137 150 euro, pentru fiecare zi de întârziere în executarea Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la data executării Hotărârii Comisia/Franța;

– să oblige Republica Franceză la plata cheltuielilor de judecată.

Legislația comunitară

2 Adoptată în baza articolului 100 din Tratatul CEE (devenit articolul 100 din Tratatul CE, care a devenit, la rândul său, articolul 94 CE), Directiva 85/374 are ca obiect apropierea actelor cu putere de lege ale statelor membre în domeniul răspunderii producătorului pentru prejudiciile cauzate de produsele cu defect ale acestuia.

3 În temeiul articolului 1 din această directivă, „producătorul este răspunzător pentru prejudiciul cauzat de un defect al produsului său”.

4 Articolul 3 alineatul (3) din aceeași directivă prevede:

„Atunci când nu poate fi identificat producătorul produsului, orice furnizor este considerat drept producător, cu excepția cazului în care acesta comunică persoanei prejudiciate, în termen util, identitatea producătorului sau a persoanei care i-a furnizat produsul. Aceleași norme se aplică în cazul unui produs importat, în cazul în care pe acesta nu este indicată identitatea importatorului menționat la alineatul (2), chiar în cazul în care numele producătorului este indicat”.

5 Articolul 7 din directiva în cauză prevede că producătorul nu este răspunzător, în conformitate cu prezenta directivă, în cazul în care dovedește că:

„[...]”

(d) defectul se datorează conformității produsului cu normele imperative emise de autoritățile publice;

(e) stadiul cunoștințelor științifice și tehnice în momentul punerii în circulație a produsului nu permitea descoperirea existenței defectului;

[...]”

6 Articolul 9 primul paragraf din Directiva 85/374 definește termenul „prejudiciu”, în sensul articolului 1 din directivă, ca reprezentând:

„[...]”

(b) prejudiciul sau distrugerea oricărui bun, altul decât produsul cu defecte, cu un prag minim de 500 ECU, cu condiția ca bunul:

i) să fie în mod normal destinat utilizării sau consumului privat

și

ii) să fie utilizat de persoana prejudiciată mai ales pentru uz propriu sau pentru consum privat.”

Hotărârea Comisia/Franța

7 În dispozitivul Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, Curtea a declarat și a hotărât că:

– incluzând, în articolul 1386-2 din codul civil francez (denumit în continuare „codul civil”), prejudicii cu o valoare mai mică de 500 euro;

– considerând, la articolul 1386-7 primul paragraf, din același cod, că distribuitorul unui produs cu defect este răspunzător, în orice caz și în aceeași măsură ca și producătorul, și

– prevăzând, la articolul 1386-12 paragraful al doilea din codul respectiv, că producătorul trebuie să dovedească faptul că a adoptat dispozițiile adecvate pentru prevenirea consecințelor unui produs cu defect, cu scopul de a se putea prevala de motivele de scutire, prevăzute la articolul 7 literele (d) și (e) din Directiva 85/374,

Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 9 primul paragraf litera (b), articolului 3 alineatul (3) și respectiv articolului 7 din directiva în cauză.

Procedura precontencioasă

8 Considerând că Republica Franceză nu a adoptat măsurile necesare pentru a se conforma Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, Comisia a adresat statului în cauză, la 20 februarie 2003, o scrisoare de punere în întârziere, în temeiul articolului 228 CE, solicitându-i să își prezinte observațiile în termen de două luni de la primirea acestei scrisori.

9 Prin scrisoarea din 27 iunie 2003, autoritățile franceze i-au comunicat Comisiei textul modificărilor pe care le avea în vedere în privința codului civil pentru a pune capăt neîndeplinirii imputate și care trebuiau să fie supuse procedurii parlamentare.

10 La 11 iulie 2003, Comisia a adresat Republicii Franceze un aviz motivat, în care îi solicita acesteia să adopte, în termen de două luni de la notificarea avizului în cauză, măsurile necesare pentru a asigura executarea Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior.

11 Drept răspuns la acest aviz, autoritățile franceze au precizat, în scrisoarea din 9 septembrie 2003, că, datorită unei aglomerări a calendarului parlamentar, propunerile de modificări legislative, comunicate anterior Comisiei, deși au fost adoptate la nivel interministerial, după consultarea partenerilor economici, nu au putut fi examinate de către Parlament. Acestea au adăugat că, cu privire la calendarul adoptării acestor modificări, Comisia va fi informată cât se poate de repede.

12 Considerând că Republica Franceză nu a asigurat executarea Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, Comisia a hotărât să introducă prezenta acțiune.

Desfășurarea prezentei proceduri

13 În duplica sa, guvernul francez s-a prevalat de faptul că Parlamentul a adoptat Loi n° 2004-1343 de simplification du droit, din 9 decembrie 2004 (Legea nr. 2004-1343 privind simplificarea dreptului, JORF din 10 decembrie 2004, p. 20857, denumită în continuare „legea din 2004”), al cărei articol 29 prevede:

„I – Codul civil se modifică astfel:

1. Articolul 1386-2 este formulat după cum urmează:

«Articolul 1386-2 – Dispozițiile prezentului titlu se aplică reparării prejudiciului rezultat în urma vătămării unei persoane.

Acestea se aplică, de asemenea, reparării unui prejudiciu care depășește o valoare stabilită prin decret, care rezultă din atingerea adusă unui bun, altul decât produsul cu defect.»;

2. Primul paragraf din articolul 1386-7 este formulat după cum urmează:

«Vânzătorul, utilizatorul, cu excepția finanțatorului sau a utilizatorului asimilabil finanțatorului, sau oricare alt furnizor profesional este răspunzător pentru defectul de siguranță al produsului în aceleași condiții ca și producătorul doar în cazul în care producătorul nu poate fi identificat»;

3. Paragraful al doilea din articolul 1386-12 este eliminat.

[...]”

14 La 23 februarie 2005, guvernul francez a trimis, de asemenea, Comisiei și Curții o copie a décret n° 2005-113, pris pour l’application de l’article 1386-2 du code civil, din 11 februarie 2005 (Decretul nr. 2005-113 de punere în aplicare a articolului 1386-2 din Codul civil, JORF din 12 februarie 2005, p. 2408, denumit în continuare „decretul din 2005”), al cărui articol 1 prevede:

„Suma vizată la articolul 1386-2 din Codul civil este stabilită la 500 euro.”

15 În scrisoarea din 15 aprilie 2005, adresată Curții și adusă la cunoștința guvernului francez, Comisia a precizat că era de părere că modificările introduse de legea din 2004 și de decretul din 2005 asigurau punerea în conformitate a legislației franceze cu articolul 7 și cu articolul 9 primul paragraf litera (b) din Directiva 85/374. În consecință, Comisia și-a anunțat intenția de a-și retrage acțiunea, în măsura în care aceasta viza constatarea neîndeplinirii de către Republica Franceză a obligației de a executa Hotărârea Comisia/Franța, citată anterior, în privința acestor două dispoziții din directiva în cauză.

16 Pe de altă parte, considerând că legea din 2004 nu asigură deplina executare a hotărârii în cauză în privința transpunerii articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, Comisia preciza, în aceeași scrisoare, că își menține acțiunea în această privință, reducând sfera de aplicare a constatării solicitate în acest sens.

17 De asemenea, în respectiva scrisoare, Comisia preciza că, datorită executării parțiale a Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, aceasta intenționa să reducă valoarea penalității cu titlu cominatoriu, propusă inițial Curții.

18 În temeiul scrisorii în cauză, ai cărei termeni au fost repetați de Comisie la ședință, Comisia îi solicită Curții:

– să constate că, neadoptând anumite măsuri necesare pentru executarea Hotărârii Comisia/Franța, citată anterior, privind transpunerea incorectă a Directivei 85/374 și, în special, continuând să considere distribuitorul produsului cu defect ca fiind responsabil în aceeași măsură ca și producătorul, în cazul în care producătorul nu poate fi identificat, deși distribuitorul a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea persoanei care i-a furnizat produsul, Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE;

– să oblige Republica Franceză la plata unei penalități cu titlu cominatoriu în valoare de 13 715 euro pentru fiecare zi de întârziere a executării hotărârii respective, începând de la pronunțarea prezentei hotărâri.

19 Luând act de renunțarea parțială care rezultă din noile pretenții ale Comisiei și de reducerea valorii penalității cu titlu cominatoriu propusă de aceasta, Republica Franceză a precizat, în scrisoarea din 27 mai 2005 adresată Curții, că este de părere că obiecția parțială a Comisiei constituie, în fapt, o nouă obiecție. Astfel, statul membru în cauză și-a reiterat cererea de a fi ascultat de către Curte în cursul unei ședințe.

Cu privire la neîndeplinirea imputată

Considerații preliminare

20 Cu titlu introductiv, trebuie amintit faptul că data de referință pentru aprecierea existenței unei neîndepliniri a obligațiilor în temeiul articolului 228 CE este reprezentată de expirarea termenului stabilit în avizul motivat, emis în temeiul dispoziției respective (a se vedea Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, C-304/02, Rec., p. I-6263, punctul 30).

21 Având în vedere că Comisia a solicitat obligarea Republicii Franceze la plata unei penalități cu titlu cominatoriu, trebuie să se stabilească, de asemenea, dacă neîndeplinirea imputată a persistat până la examinarea faptelor de către Curte (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 31).

22 În speță, este evident că, la data la care a expirat termenul stabilit în avizul motivat din 11 iulie 2003, Republica Franceză nu a adoptat încă niciuna dintre măsurile necesare pentru executarea Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior.

23 În speță, Comisia și-a retras acțiunea în măsura în care aceasta viza constatarea neexecutării hotărârii menționate anterior în ceea ce privește adoptarea măsurilor adecvate pentru a pune legislația franceză în conformitate cu articolul 7 și articolul 9 primul paragraf litera (b) din Directiva 85/374.

24 În ceea ce privește obiecția legată de nepunerea în aplicare a măsurilor necesare pentru a se conforma cerințelor care rezultă din aceeași hotărâre în ceea ce privește articolul 3 alineatul (3) din această directivă, astfel cum reiese din punctul 18 al prezentei hotărâri, Comisia reproșează Republicii Franceze faptul că nu a adoptat unele dintre măsurile adecvate pentru asigurarea executării Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, continuând să considere că distribuitorul produsului cu defect este răspunzător în aceeași măsură ca și producătorul, în cazul în care producătorul nu poate fi identificat, deși distribuitorul a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea persoanei care i-a furnizat produsul.

Cu privire la admisibilitate

Argumentele Republicii Franceze

25 În scrisoarea din 27 mai 2005 și la ședință, guvernul francez a susținut că o astfel de reformulare, în cursul procedurii, a pretențiilor Comisiei trebuie să fie considerată o cerere nouă, de natură să genereze inadmisibilitatea acțiunii.

26 Atât din punctul 36 al Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, cât și din replica și cererea Comisiei din procedura care a dat naștere hotărârii în cauză, reiese, în special, că, în acest caz, Comisia s-a limitat să reproșeze Republicii Franceze faptul că nu a prevăzut, în legislația sa, că răspunderea furnizorului este pusă în aplicare doar ca alternativă la răspunderea producătorului, în cazul în care producătorul nu poate fi identificat.

27 În schimb, Comisia nu a reproșat niciodată Republicii Franceze, în cadrul respectivei proceduri, că nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, având în vedere că nu a exclus, în mod expres, răspunderea furnizorului în cazul în care acesta a informat persoana prejudiciată cu privire la numele propriului său furnizor.

28 Rezultă că o astfel de neîndeplinire nu a putut fi constatată de Curte în Hotărârea din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, fapt confirmat, de asemenea, de dispozitivul acestei hotărâri, care constată doar neîndeplinirea obligațiilor de către Republica Franceză din cauza faptului că, în legislația acesteia, se prevedea că distribuitorul unui produs cu defect era, „în toate cazurile”, răspunzător în aceeași măsură ca și producătorul.

29 În aceste condiții, nu poate fi admisă, în cadrul prezentei proceduri, alegația Comisiei cu privire la neexecutarea hotărârii respective în noile condiții stabilite la punctul 18 din prezenta hotărâre. Conform guvernului francez, adoptarea legii din 2004 a asigurat, dimpotrivă, executarea deplină a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, în ceea ce privește articolul 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, având în vedere că această lege are drept consecință faptul că distribuitorul produsului cu defect nu mai este răspunzător, „în toate cazurile”, în aceeași măsură ca și producătorul.

30 În plus, guvernul francez susține că noua obiecție astfel formulată de Comisie nu este, de asemenea, admisibilă, deoarece aceasta nu a informat în timp util Republica Franceză cu privire la faptul că noua versiune a articolului 1386-7 din Codul civil, care i-a fost comunicată în stadiul de proiect în cadrul procedurii precontencioase, nu era de natură să pună capăt neîndeplinirii imputate.

31 Conform acestui guvern, Comisia trebuia, în conformitate cu obligația de cooperare loială, care îi revine în temeiul articolului 10 CE, să informeze, cât mai curând posibil, Republica Franceză cu privire la eventualele obiecții care ar fi putut exista în privința noilor dispoziții pe care aceasta intenționa să le adopte. Unul dintre obiectivele procedurii precontencioase este, în această privință, tocmai să i se permită statului membru în cauză să se conformeze pe deplin cu dreptul comunitar, cât mai repede posibil.

Constatările Curții

32 În această privință, este necesar, în primul rând, să se amintească faptul că, în dispozitivul Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, Curtea a declarat că Republica Franceză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, având în vedere că aceasta a prevăzut, la articolul 1386-7 primul paragraf din Codul civil, că distribuitorul unui produs cu defect este răspunzător în toate cazurile și în aceeași măsură ca și producătorul.

33 Independent de termenii preciși în care Comisia a formulat argumentele invocate în sprijinul pretențiilor din cererea sa, declarația respectivă a Curții provine din constatarea conform căreia legislația franceză în vigoare nu scutea furnizorul de răspunderea care îi revine, în special, producătorului, în niciunul din cazurile în care articolul 3 alineatul (3) din Directiva 85/374 prevede o astfel de scutire.

34 Astfel, constatarea Curții vizează, în special, cazul în care o astfel de scutire de răspundere a distribuitorului rezultă din faptul că acesta a informat, în termen util, persoana prejudiciată cu privire la identitatea furnizorului său.

35 În plus, Comisiei i se permite să limiteze sfera de aplicare a neîndeplinirii obligațiilor, a cărei constatare o solicită în temeiul articolului 228 CE, astfel încât să țină seama de măsurile parțiale de executare a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, adoptate în cursul prezentei proceduri în fața Curții.

36 În speță, având în vedere că, astfel cum reiese din punctul 22 al prezentei hotărâri, Comisia a fost îndreptățită să solicite constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către Republica Franceză în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE, deoarece aceasta din urmă nu a prevăzut, la data la care a expirat termenul stabilit în avizul motivat, scutirea de răspundere a furnizorilor în niciunul din cazurile vizate la articolul 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, nu i se poate reproșa Comisiei faptul că a urmărit să obțină o astfel de constatare doar în ceea ce privește unul dintre cazurile respective, datorită adoptării de către acest stat membru a unor măsuri pentru executarea parțială a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 5 mai 1993, Comisia/Belgia, C-174/91, Rec., p. I-2275, punctele 8-12).

37 Astfel cum rezultă din jurisprudența Curții, cerința conform căreia obiectul unei acțiuni introduse în temeiul articolului 226 CE este circumscris de procedura precontencioasă prevăzută de această dispoziție nu poate impune, în orice caz, ca dispozitivul avizului motivat și pretențiile din cerere să fie identice, cu excepția cazului în care sfera de aplicare a obiectului litigiului nu a fost extinsă sau modificată, ci, dimpotrivă, a fost pur și simplu restrânsă. Curtea a dedus, în special, că, în cazul în care are loc o schimbare legislativă în cursul procedurii precontencioase, acțiunea poate privi dispoziții naționale care nu sunt identice cu cele vizate în avizul motivat (a se

vedea, în special, Hotărârea din 1 februarie 2005, Comisia/Austria, C-203/03, Rec., p. I-935, punctul 29).

38 Nimic nu împiedică valabilitatea acestui lucru în cazul în care o astfel de schimbare legislativă are loc ulterior introducerii acțiunii și obiecția invocată de Comisie în privința respectivei schimbări legislative era inclusă, în mod necesar, în obiecția întemeiată pe absența totală a executării unei hotărâri a Curții (a se vedea, prin analogie, în ceea ce privește articolul 226 CE, Hotărârea din 16 iunie 2005, Comisia/Italia, C-456/03, Rec., p. I-5335, punctul 40).

39 Imputând, în cursul procedurii, obiecțiile formulate împotriva versiunii vechi a articolului 1386-7 din Codul civil, care a condus la constatarea neîndeplinirii obligațiilor din Hotărârea din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, la noua versiune a articolului în cauză care l-a înlocuit în cursul prezentei proceduri contencioase, Comisia nu a modificat obiectul litigiului (a se vedea, prin analogie, în privința articolului 226 CE, Hotărârea din 5 iulie 1990, Comisia/Belgia, C-42/89, Rec., p. I-2821, punctul 11).

40 Neacceptarea admisibilității unei obiecții într-un asemenea caz ar determina, în plus, menținerea de către Comisie, poate chiar împotriva voinței sale, a obiecției integrale invocate inițial, ceea ce nu ar servi nici interesului statului membru pârât și nici interesului unei bune administrări a justiției.

41 În al doilea rând, admisibilitatea obiecției astfel reformulate de către Comisie nu trebuie să mai fie afectată de faptul că, deși a fost informată, în cursul procedurii precontencioase, cu privire la faptul că Republica Franceză avea în vedere adoptarea dispoziției care a fost adoptată ulterior sub forma noului articol 1386-7 din Codul civil, Comisia nu i-a precizat statului membru în cauză că o astfel de dispoziție națională nu asigură o transpunere corectă a articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, având în vedere că aceasta nu prevede scutirea de răspundere a furnizorului, în cazul în care acesta a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea propriului său furnizor.

42 Într-adevăr, situația respectivă nu a cauzat imposibilitatea Republicii Franceze de a pune capăt încălcării constatate anterior de Curte și nu a adus atingere dreptului la apărare al respectivului stat membru, în aceeași măsură în care nu a afectat defnirea obiectului litigiului supus Curții prin cererea Comisiei.

43 De asemenea, trebuie amintit faptul că procedura stabilită la articolul 228 CE este întemeiată pe constatarea obiectivă a faptului că un stat membru nu și-a respectat obligațiile (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 44).

44 Din cele menționate anterior rezultă că obiecția reformulată de Comisie în cursul procedurii este admisibilă.

Cu privire la fond

Argumentele Republicii Franceze

45 În ceea ce privește fondul, guvernul francez susține că faptul că noua versiune a articolului 1386-7 a Codului civil nu scutește, în mod expres, furnizorul de răspunderea care îi revine, în mod normal, producătorului în cazul în care acest furnizor a informat persoana prejudiciată cu

privire la identitatea propriului său furnizor, în termen util, nu constituie o neîndeplinire a obligației de a pune în aplicare articolul 3 alineatul (3) din Directiva 85/374.

46 Interogat în cursul ședinței cu privire la sfera de aplicare a dispoziției respective din Codul civil, acest guvern a susținut, într-adevăr, pe de o parte, că din jurisprudența Curții reiese că nu este necesară în toate situațiile o transpunere literală a textului directivelor și, pe de altă parte, că posibilitatea furnizorului de a informa persoana prejudiciată cu privire la identitatea propriului său furnizor poate avea, în practică, doar un rol secundar, în cazul în care însuși producătorul nu poate fi identificat și că, în asemenea cazuri, respectivul furnizor este, în plus, în măsură să cheme în garanție propriul său furnizor.

Constatările Curții

47 În această privință, trebuie să se constate că noua versiune a articolului 1386-7, introdusă în Codul civil de legea din 2004, nu a asigurat executarea completă a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, care presupune, în special, obligația de scutire a furnizorului de răspunderea care îi revine, în mod normal, producătorului în toate cazurile în care articolul 3 alineatul (3) din Directiva 85/374 prevede o astfel de scutire.

48 Este necesar să se amintească faptul că, în conformitate cu o jurisprudență constantă, fiecare stat membru are obligația de a executa directivele într-o manieră care să răspundă pe deplin cerințelor de claritate și certitudine ale situațiilor juridice impuse de organul legislativ comunitar, în interesul persoanelor în cauză. În acest scop, dispozițiile unei directive trebuie să fie puse în aplicare cu un caracter obligatoriu incontestabil, precum și cu specificitatea, precizia și claritatea necesare (a se vedea, în special, Hotărârea din 18 octombrie 2001, Comisia/Irlanda, C-354/99, Rec., p. I-7657, punctul 27). Dispozițiile destinate să asigure transpunerea unei directive trebuie astfel să creeze, în special, o situație juridică suficient de precisă, clară și transparentă pentru a le permite persoanelor de drept privat să cunoască plenitudinea obligațiilor și drepturilor lor și, după caz, să se prevaleze de aceste drepturi în fața instanțelor naționale (a se vedea, în special, Hotărârea din 28 februarie 1991, Comisia/Germania, C-131/88, Rec., p. I-825, punctul 6).

49 În această privință, trebuie constatat că din redactarea clară și precisă a articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374 reiese că dispoziția în cauză vizează să le confere persoanelor prejudiciate anumite drepturi de care acestea se pot prevala împotriva furnizorilor în situațiile precise pe care aceasta le stabilește. În mod corelativ, aceeași dispoziție generează obligații corespunzătoare, de asemenea precise și delimitate, din partea furnizorilor în cauză.

50 Această dispoziție prevede, în special, că furnizorul nu își poate angaja răspunderea imputată producătorului de Directiva 85/374, având în vedere că a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea propriului său furnizor.

51 În speță, este evident că o astfel de scutire de răspundere nu rezultă din textul noii versiuni a articolului 1387-6 din Codul civil. Rezultă că o astfel de dispoziție nu asigură o transpunere completă a articolului 3 alineatul (3) din Directiva nr. 85/374.

52 În ceea ce privește mijlocul de apărare, întemeiat pe faptul că lipsa unei scutiri de răspundere a furnizorului, în cazul în care acesta a informat persoana prejudiciată cu privire la identitatea propriului său furnizor, nu are consecințe practice semnificative și, prin urmare, nu constituie o încălcare a directivei, este suficient să se amintească faptul că, presupunând că s-a stabilit acest lucru, nerespectarea unei obligații impuse de o normă de drept comunitar constituie în sine o

neîndeplinire a obligațiilor și afirmația că această nerespectare nu a generat consecințe negative este lipsită de relevanță (a se vedea, în special, Hotărârea din 21 ianuarie 1999, Comisia/Portugalia, C-150/97, Rec., p. I-259, punctul 22).

53 În plus, astfel cum reiese din punctul 40 al Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, Curtea a considerat anterior că posibilitatea oferită furnizorului de a chema în garanție producătorul, în temeiul versiunii vechi a articolului 1386-7 din Codul civil, avea ca efect o multiplicare a procedurilor, consecință pe care acțiunea directă, de care beneficiază persoana prejudiciată împotriva producătorului, în condițiile prevăzute la articolul 3 din Directiva 85/374, este destinată să o evite. Același raționament se aplică în ceea ce privește posibilitatea oferită furnizorului de a-și chema propriul furnizor în garanție, în cadrul regimului instituit de noua versiune a articolului 1386-7 menționat.

54 Rezultă că această ultimă dispoziție nu a transpus complet articolul 3 alineatul (3) din Directiva nr. 85/374 și că, în consecință, aceasta nu a permis asigurarea executării depline a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior.

55 Ținând seama de cele menționate anterior, trebuie constatat că, având în vedere că a continuat să considere că furnizorul produsului cu defect este răspunzător în aceeași măsură ca și producătorul, în cazul în care acesta din urmă nu poate fi identificat, deși furnizorul a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea persoanei care i-a furnizat produsul, Republica Franceză nu a pus în aplicare măsurile necesare pentru executarea deplină a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, în ceea ce privește transpunerea articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374 și astfel nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 CE.

56 Având în vedere că s-a stabilit faptul că neîndeplinirea imputată Republicii Franceze persista la data la care Curtea a examinat faptele, trebuie să examineze, în prezent, propunerea de penalitate cu titlu cominatoriu formulată de către Comisie.

Cu privire la sancțiunea pecuniară

57 În ceea ce privește neîndeplinirea obligațiilor astfel identificată, Comisia solicită acum, astfel cum reiese din punctul 18 al prezentei hotărâri, obligarea Republicii Franceze la plata unei penalități cu titlu cominatoriu în valoare de 13 715 euro, pentru fiecare zi de întârziere în executarea completă a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, începând de la data pronunțării prezentei hotărâri.

58 În această privință, Curtea are obligația, în fiecare cauză, ținând seama de circumstanțele speței, să aprecieze sancțiunile pecuniare care trebuie adoptate (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 86).

59 De asemenea, trebuie amintit faptul că procedura prevăzută la articolul 228 alineatul (2) CE, are ca scop să determine un stat membru în culpă să execute o hotărâre prin care s-a constatat neîndeplinirea obligațiilor și astfel să asigure aplicarea efectivă a dreptului comunitar de către statul în cauză. Măsurile prevăzute de această dispoziție, anume suma forfetară și penalitatea cu titlu cominatoriu, au amândouă același scop (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 80).

60 Obligarea la plata unei penalități cu titlu cominatoriu și/sau a unei sume forfetare nu are ca obiectiv compensarea unui anumit prejudiciu care a fost cauzat de statul membru în cauză, ci să exercite asupra statului respectiv o presiune economică care să îl determine să pună capăt neîndeplinirii constatate. Sancțiunile pecuniare impuse trebuie, prin urmare, să fie adoptate în funcție de gradul de persuasiune necesar pentru ca statul membru în cauză să își schimbe conduita (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 91).

61 În exercitarea puterii sale de apreciere, Curtea are obligația de a stabili penalitatea cu titlu cominatoriu astfel încât aceasta să fie, pe de o parte, adaptată la circumstanțe și, pe de altă parte, proporțională cu neîndeplinirea constatată, precum și cu capacitatea de plată a statului membru în cauză (a se vedea, în special, Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 103).

62 Din această perspectivă și astfel cum a sugerat Comisia în comunicarea sa din 28 februarie 2007 privind metoda de calcul a penalității cu titlu cominatoriu prevăzută la articolul [228] din Tratatul CE (JO C 63, p. 2), criteriile de bază care trebuie să fie luate în considerare pentru a garanta natura coercitivă a penalității cu titlu cominatoriu, în vederea aplicării uniforme și efective a dreptului comunitar, sunt, în principiu, durata încălcării, gradul de gravitate al acesteia și capacitatea de plată a statului membru în cauză. În vederea aplicării acestor criterii, este necesar să se țină seama, în special, de consecințele neexecutării asupra intereselor private și publice și de urgența determinării statului membru în cauză să își îndeplinească obligațiile (a se vedea, în special, Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 104).

63 În speță, Curtea are obligația de a stabili, în funcție de gradul de persuasiune pe care în consideră necesar, sancțiunile pecuniare adecvate pentru a determina statul membru în cauză să asigure executarea efectivă a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior.

64 Având în vedere circumstanțele speței, este necesar să se considere, în primul rând, că plata unei penalități cu titlu cominatoriu constituie o modalitate adecvată și că impunerea unei sume forfetare nu pare a fi oportună.

65 În al doilea rând, în ceea ce privește gravitatea încălcării și, în special, consecințele neexecutării hotărârii în cauză asupra intereselor private și publice, trebuie să se constate că, astfel cum a recunoscut însăși Comisia, în scrisoarea acesteia din 15 aprilie 2005 și la ședință, neîndeplinirea care a persistat ulterior adoptării legii din 2004 și a decretului din 2005 nu este deosebit de gravă, deși, în mod clar, este important ca Republica Franceză să pună capăt acestei încălcări în cel mai scurt timp, în conformitate cu obligația care îi revine în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE.

66 Cazurile în care este posibil să mai existe o răspundere din partea furnizorului, contrar prevederilor articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374, au fost reduse considerabil, datorită adoptării noii versiuni a articolului 1386-7 din Codul civil, astfel încât nu se poate susține că mai există o afectare gravă a obiectivelor directivei sau a intereselor publice sau private.

67 În aceste condiții, coeficientul 1 (pe o scară de la 1 la 20), propus de Comisie, reflectă în mod corespunzător gradul de gravitate a neîndeplinirii obligațiilor care persista la data examinării faptelor de către Curte.

68 În al treilea rând, în ceea ce privește coeficientul referitor la durata încălcării, trebuie, în schimb, să se constate că propunerea Comisiei, conform căreia acesta trebuie să fie stabilit la 1,3 (pe o scară de la 1 la 3), nu poate fi acceptată.

69 Comisia susține că acest coeficient a fost stabilit în conformitate cu o nouă metodă de calcul, adoptată de această instituție la ședința sa din 2 aprilie 2001 și care prevede calcularea coeficientului referitor la durata neîndeplinirii pe o bază de 0,10 pe lună, începând din a șaptea lună de la pronunțarea hotărârii neexecutate, cu un maximum stabilit la 3. Având în vedere că au trecut 19 luni de la Hotărârea din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, până la decizia Comisiei, adoptată la 16 decembrie 2003, de a introduce prezenta acțiune, aceasta din urmă a propus stabilirea coeficientului aferent duratei neîndeplinirii la 1,3.

70 Trebuie amintit faptul că, deși orientările precum cele conținute în comunicările publicate de către Comisie pot contribui efectiv la garantarea transparenței, a previzibilității și a certitudinii juridice ale acțiunii întreprinse de instituția în cauză, este la fel de adevărat că exercitarea puterii conferite Curții la articolul 228 alineatul (2) CE nu este supusă condiției adoptării de către Comisie a unor astfel de norme, care, în orice caz, nu pot crea obligații pentru Curte (a se vedea, în special, Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 85). Acest lucru este valabil, în special, în ceea ce privește scara aferentă coeficientului referitor la durata neîndeplinirii și criteriile de stabilire a coeficientului respectiv.

71 Coeficientul respectiv trebuie, *in fine*, să fie stabilit de Curte. În acest scop, este necesar să se aprecieze durata neîndeplinirii, ținând seama de momentul în care Curtea apreciază faptele și nu de cel în care Curtea este sesizată de Comisie, puterea de apreciere a Curții nefiind, în plus, limitată de scara de la 1 la 3 propusă de Comisie.

72 În speță, este evident că executarea Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, necesita doar adoptarea câtorva măsuri de transpunere în dreptul național, care au fost, în plus, clar definite.

73 Trebuie să se constate că, independent de executarea parțială a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, care a avut loc cu mari întârzieri, neîndeplinirea de către Republica Franceză a obligației sale de a asigura executarea deplină a hotărârii în cauză persistă de o perioadă considerabilă de timp, având în vedere că au trecut patru ani de la pronunțarea acesteia.

74 În aceste condiții, un coeficient de 3 pare adecvat pentru a ține seama de durata neîndeplinirii obligațiilor.

75 În al patrulea rând, propunerea Comisiei, care constă în înmulțirea unei sume de bază cu un coeficient de 21,1, bazat pe produsul intern brut al Republicii Franceze și pe numărul de voturi de care aceasta dispune în Consiliul Uniunii Europene, constituie o modalitate adecvată de reflectare a capacității de plată a acestui stat membru, menținând, în același timp, o diferență rezonabilă între diversele state membre. (a se vedea, în special, Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 109).

76 Înmulțirea sumei de bază de 500 euro cu coeficienți stabiliți la 21,1 (pentru capacitatea de plată), la 1 (pentru gravitatea neîndeplinirii obligațiilor) și la 3 (pentru durata neîndeplinirii) are ca rezultat, în speță, o sumă de 31 650 euro pentru fiecare zi de întârziere.

77 În al cincilea rând, în ceea ce privește frecvența penalității cu titlu cominatoriu, este necesar, într-un caz precum cel în speță, referitor la executarea unei hotărâri a Curții, care implică adoptarea unei modificări legislative, să se opteze pentru o penalitate cu titlu cominatoriu impusă pe o bază zilnică.

78 Având în vedere cele menționate anterior, este necesar ca Republica Franceză să fie obligată să plătească Comisiei, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene”, o penalitate cu titlu cominatoriu de 31 650 euro pentru fiecare zi de întârziere în punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru asigurarea executării depline a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea completă a hotărârii în cauză din 25 aprilie 2002.

Cu privire la cheltuielile de judecată

79 În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a câștigat. În plus, în temeiul alineatului (5) primul paragraf din același articol, la cererea părții care renunță la judecată, cheltuielile sunt suportate de cealaltă parte, în cazul în care acest lucru pare a fi justificat de conduita părții în cauză.

80 În speță, Republica Franceză a căzut în pretenții în ceea ce privește obiecția invocată de Comisie. În ceea ce privește renunțarea parțială a Comisiei, aceasta este rezultatul adoptării parțiale și tardive de către Republica Franceză a măsurilor necesare pentru executarea Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior.

81 Prin urmare, este necesar ca Republica Franceză să fie obligată la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

1) Având în vedere că a continuat să considere că furnizorul produsului cu defect este răspunzător în aceeași măsură ca și producătorul, în cazul în care acesta din urmă nu poate fi identificat, deși furnizorul a informat persoana prejudiciată, în termen util, cu privire la identitatea persoanei care i-a furnizat produsul, Republica Franceză nu a pus în aplicare măsurile necesare pentru executarea deplină a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța (C-52/00), în ceea ce privește transpunerea articolului 3 alineatul (3) din Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect și astfel nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 CE.

2) Republica Franceză este obligată să plătească Comisiei Comunităților Europene, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene”, o penalitate cu titlu cominatoriu de 31 650 euro pentru fiecare zi de întârziere în punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru asigurarea executării depline a Hotărârii din 25 aprilie 2002, Comisia/Franța, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea completă a hotărârii în cauză din 25 aprilie 2002.

3) Republica Franceză este obligată la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături.